
PROPOSICIÓN DO GRUPO MUNICIPAL DE COMPOSTELA ABERTA PARA IMPULSAR UNHA CONSULTA POPULAR SOBRE A XESTIÓN MUNICIPAL DO CICLO DA AUGA

O Grupo Municipal de Compostela Aberta, ao abeiro do regulamento orgánico municipal do Concello de Santiago, presenta a seguinte proposición para o seu debate no Pleno. O obxecto do acordo procura impulsar unha consulta popular sobre a xestión municipal do abastecemento de auga potable e o saneamento e tratamento das augas residuais.

EXPOSICIÓN DE MOTIVOS:

Desde o ano 1971 o Concello de Santiago xestiona de xeito indirecto o servizo de abastecemento, saneamento e depuración da auga, o coñecido como ciclo da auga. Este servizo foi sempre xestionado pola mesma empresa, inicialmente baixo a denominación de AQUAGEST, e posteriormente baixo a denominación de VIAQUA, froito dunha reestruturación societaria iniciada en 2013 pola que se constituiu unha nova sociedade para xestionar o negocio relacionado co ciclo integral da auga en Galicia, subrogando os dereitos e obrigas de cada un dos contratos constituídos pola primeira sociedade.

Actualmente o servizo préstase cunha orde de continuidade dun contrato que foi adjudicado no ano 1985, mais que foi obxecto de dúas modificacións importantes nos anos 1992 e 1998, e finalmente prorrogado ata maio do 2019. Vencida esta última prórroga, o alcalde ten xa manifestado a súa vontade de manter o modelo de xestión indirecta, anunciando un próximo contrato a 25 anos por 452,5 millóns de euros na presentación do Plan de Contratación de 2020, e a pesar da controversia que isto suscita no conxunto da Corporación. Esta decisión significa hipotecar a xestión deste servizo ata o ano 2046, como mínimo e independentemente dos resultados das eleccións nas próximas seis convocatorias. Frente a isto, no actual mandato municipal son varias as proposicións e mocións que se teñen aprobado no Pleno do Concello de Santiago instando ao goberno a que estude con detalle cal é o mellor modelo de xestión do ciclo integral da auga.

A última prórroga do contrato da auga foi fiscalizada polo Consello de Contas de Galicia, que no ano 2003 emitiu un informe no que se cuestionaba a última modificación contractual cos seguintes argumentos:

- Cuestionáanse as razóns de interese público da prórroga
- Cuestionábase a fiabilidade dos estudos económicos sobre os que se xustificou a prórroga.
- Cuestionábase a legalidade de que AQUAGEST realizara un préstamo para o financiamento de actividades da Capitalidade cultural europea (préstamo que se acabou de pagar en 2019)

- Critícase a falta de control do Concello sobre o cobro da taxa do lixo por parte de AQUAGEST
- Denúnciase a falta de control económico sobre a xestión de AQUAGEST.
- Denúnciase a falta de control sobre a amortización dos investimentos a través da taxa que pagan as persoas usuarias.

En resumo, estamos diante dunha concesión que foi acumulando sucesivas e múltiples modificacións substanciais no referente ao seu procedemento contractual. Esta sucesión de contratos, modificacións e prórrogas deixou ao Concello de Santiago nunha situación de extrema dependencia ao respecto da empresa concesionaria. Ademais, con este procedemento evitáronse os procesos de licitación pública necesarios, dado o carácter substancial das modificacións introducidas na concesión. E o que é máis grave, co paso do tempo, tense producido unha desconexión entre a administración local e o servizo, con graves dificultades para exercer o control do mesmo, o que se traduce no desmantelamento da capacidade de control do Concello sobre a empresa.

O resultado desta xestión indirecta dun servizo que é esencial, dun ben básico como a auga, semella, cando menos, cuestionable, ademais de pouco transparente e moi mellorable. Boa mostra disto é o déficit de infraestruturas hidráulicas e a necesidade da súa renovación. De acordo cos resultados da primeira tentativa de auditoría do servizo, e aínda á falta de numerosos datos non facilitados por Viaqua, o volume de negocio estimado alcanza case os 10 millóns de euros anuais, o que supón unha cifra moi elevada tendo en conta o volume dos orzamentos municipais de Santiago de Compostela, dos que poderían reinvestirse ata 2,5 millóns euros anuais para a mellora do servizo.

En resumo, e cunha perspectiva a 25 anos do servizo, o volume de ingresos superaría os 250 millóns de euros, existindo a posibilidade de xerar un excedente de máis de 60 millóns de euros durante estes anos para a renovación, mellora e mantemento da rede. Un excedente que non debería xestionarse con expectativa de lucro empresarial e sí con criterios de equidade social. A xestión deste ben público de primeira necesidade non pode descansar na idea de que a cidadanía é mera clientela que *compra a auga como se fose unha mercancía*. O acceso á auga ten que garantir a *accesibilidade universal*, isto é, o acceso con independencia de que residas nunha zona urbana ou rural do municipio. Ao mesmo tempo, este ben esencial debería xestionarse baixo criterios de accesibilidade económica para non comprometer as condicións de vida das persoas e familias máis vulnerables. O dereito humano á auga foi recoñecido formalmente por Nacións Unidas (2002), constitúe un dereito a un recurso natural limitado a un ben público fundamental para a saúde e para a vida.

Cómpre facer referencia tamén a un recente estudo demoscópico realizado en Santiago de Compostela entre o 25 de abril e o 4 de maio de 2017, por un recoñecido instituto de sondaxes, coas seguintes características e resultados:

Ámbito:	Concello de Santiago
Universo:	Poboación rexistrada no concello de 18 anos ou máis.
Mostra:	400 entrevistas

Marxe de erro:	+ 4,98% no caso de máxima indeterminación ($p = q = 0,5$) e para resultados globais.
Pregunta:	Na súa opinión, dende o punto de vista da calidade e do aforro e independentemente do marco legal actual, que tipo de xestión prefere para os servizos públicos municipais como o abastecemento de auga?

Respostas:	
Xestión directa por parte do Concello ou dun ente municipal	65,3 %
Xestión indirecta por parte dunha empresa privada concesionaria	20,9 %
Outras repostas:	3,5 %
Non sabe ou non responde:	10,3 %

É evidente que as enquisas ou estudos de opinión nin poden, nin deben, substituír aos mecanismos dos que democraticamente nos temos dotado na actualidade, mais sempre poden indicar ou suxerir estados de opinión que, evidentemente, deben ser ratificados ou non polos cauces correspondentes. Tendo en conta todo isto, e que a responsabilidade democrática se concreta tamén na transparencia, na participación cidadá máis alá de votar cada catro anos e, en definitiva, a trascendencia mesma que a decisión sobre a xestión da auga ten para o futuro, semella máis que pertinente darlle voz á veciñanza de Compostela antes de decidir. Sería irresponsable, despois deste medio século de xestión indirecta e dos grandes déficits estruturais do servizo, adoptar unha decisión desta envergadura **sen contar coa opinión da cidadanía e co consenso necesario**. Sen dúbida, realizar unha consulta popular outórgalle maior lexitimidade á decisión adoptada. Pola contra, unha decisión unilateral, sen consenso amplo e sen participación, sería unha opción que hipotecaría os vindeiros vinte e cinco anos, e afondaría lamentablemente na consideración da auga como mercadoría, como un obxecto de lucro e non como un dereito.

Para poder contar coa opinión da cidadanía, o noso ordenamento xurídico recoñécelles ás alcaldías a potestade de someter a consulta popular asuntos de competencia propia municipal e de carácter local que sexan de especial relevancia para os intereses da veciñanza. Tendo en conta que se trata dun servizo público que aparece recoñecido explicitamente como competencia propia municipal na Lei 7/1985, do 2 de maio, reguladora das bases do réxime local (LBRL) no seu artigo 2.c.

Sobre a consulta popular a propia LBRL, establece no seu artigo 71 que:

De conformidade coa lexislación do Estado e da Comunidade Autónoma, cando esta lle atribúa competencia estatutaria, os alcaldes, previa acordo por maioría absoluta do Pleno e autorización do Goberno da Nación, poderán someter a consulta popular esas cuestións. de carácter municipal e local de competencia de especial relevancia para os intereses dos veciños, a excepción dos relacionados coa Facenda local.

A Lei 5/1997, do 22 de xullo, de Administración local de Galicia (LALGA) na súa sección 4.ª sobre as consultas populares e artigo 257, contén unha regulación propia galega para este tipo de consultas:

1. Os alcaldes, logo do acordo do Pleno por maioría absoluta, poderán someter a consulta popular os asuntos da competencia propia municipal e de carácter local que sexan de especial importancia para os intereses dos veciños, agás os relativos ás facendas locais.
2. Determinaranse regulamentariamente os requisitos e as condicións para exercer este dereito e a realización da consulta axustarase ás disposicións xerais e ó procedemento establecido pola lexislación do Estado en materia de referendo.
3. O procedemento que se regule para o efecto adecuarase ás seguintes regras:
 - a) A Corporación local remitiralle á Xunta de Galicia unha copia literal do acordo adoptado polo Pleno do Concello, precisando os termos exactos da consulta.
 - b) O Consello da Xunta de Galicia enviaralle a solicitude municipal ó Goberno do Estado, á que se lle achegará, se é o caso, un informe sobre a conveniencia de efectuar a consulta, de conformidade co interese xeral de Galicia.
 - c) Corresponderalle ó Goberno do Estado autorizar a consulta.
 - d) Concedida a autorización, se é o caso, e de conformidade coa resolución municipal, o Consello da Xunta de Galicia convocará a consulta popular mediante decreto.

O devandito decreto conterá o texto íntegro da disposición ou decisión obxecto da consulta, sinalará claramente a pregunta ou as preguntas que deba responde-lo corpo electoral convocado e determinará a data en que deba facerse a consulta, a cal quedará incluída entre os trinta e os sesenta días posteriores á data de publicación do decreto.

O decreto publicarase no Diario Oficial de Galicia e no Boletín Oficial da provincia correspondente. Ademais, anunciarase nun dos xornais de maior difusión da Comunidade Autónoma e será fixado polo respectivo Concello no seu taboleiro de anuncios.

O Regulamento municipal de participación cidadá, aprobado polo Pleno o 4 de decembro de 1998 e publicado no BOP da Coruña o 9 de xaneiro de 1999, no seu título sexto, establece o marco normativo local da consulta popular:

Artigo 36.

O Alcalde, logo do acordo por maioría absoluta do Pleno e coa autorización do Goberno do Estado, poderá someter a consulta popular aqueles asuntos da competencia municipal e de carácter local que sexan de especial relevancia para os intereses da veciñanza, con excepción dos relativos á facenda local.

Artigo 37.

A consulta popular, preverá en todo caso:

1. O dereito de toda a cidadanía censada a ser consultada.
2. O dereito a que a consulta exprese as posibles solucións alternativas coa máxima información escrita e gráfica posible.

Artigo 38.

1. Corresponde ao Concello realizar os trámites pertinentes para a celebración da consulta popular sobre materias da súa competencia.
2. Tamén poderá solicitarse por iniciativa cidadá a celebración da consulta popular, logo da resolución dos acordos interesados, e por pedimento colectivo cun mínimo de sinaturas da veciñanza non inferior ó 10 por 100 do censo electoral.

En conclusión, a consulta popular sobre o modelo de xestión do ciclo da auga cumpre as esixencias legais ao ser un asunto de carácter local, que non supera os límites xeográficos do noso termo municipal, e é un tema de especial relevancia para o conxunto da veciñanza de Santiago de Compostela ao tratarse da xestión dun servizo público e un dereito humano que ademais ten consecuencias económicas importantes na cidade nos próximos anos. Ademais, a consulta popular supón un mecanismo democrático de coñecemento e inclusión da opinión da cidadanía nesta materia sen, por outra parte, retirarlle competencias tanto ao Pleno -no caso de optar o Concello por unha modificación no modelo de xestión- como á Xunta de goberno -no caso de manterse o actual modelo de xestión indirecta- posto que a doutrina e xurisprudencia coinciden en sinalar o carácter non vinculante do resultado da consulta popular.

Por todo o anterior, o Grupo Municipal de Compostela Aberta presenta á consideración do Pleno o seguinte:

ACORDO:

Instar á alcaldía de Santiago a impulsar a celebración dunha consulta popular sobre o modelo de xestión do ciclo da auga en Santiago de Compostela:

1. **Iniciando o procedemento ao amparo do artigo 71 da LBRL, artigo 257 da LALGA e o título sexto do regulamento municipal de participación cidadá.**
2. **Delegando na comisión de estudo encargada de determinar a forma máis sostible e eficiente de xestionar os servizos de abastecemento de auga e saneamento e depuración de augas residuais, xa constituída, a redacción consensuada da proposta e termos da pregunta para someter á consulta popular.**
3. **Sometendo o acordo de inicio do procedemento a información pública, con prazo para efectuar alegacións sobre os termos da consulta, mesmo coa posibilidade de formular preguntas alternativas ou reformular a consulta.**
4. **Unha vez rematado e resolto o período de información pública pola comisión municipal informativa correspondentes elevaríase ao pleno proposta de acordo a efectos de inicio de procedemento formal de solicitude de celebración de consulta popular**

Santiago de Compostela, 16 de febreiro do 2021

Marta Lois González

Concelleira do Grupo Municipal de Compostela Aberta

